

Országos Széchényi Könyvtár

A Könyvtár közleménye a hvg.hu cikkére

Az Országos Széchényi Könyvtár közleménye a hvg.hu oldalon 2019. december 6-án megjelent „Állami ellenőrzés alá vonnák a könyvkiadást is” cikk pontatlan és félrevezető állításaival kapcsolatban.

2019. december 7.

Az Országos Széchényi Könyvtár (továbbiakban: OSZK) elhatárolódik a hvg.hu cikkében foglalt állításoktól, és értetlenségét fejezi ki az OSZK szerepének rosszhiszemű félremagyarázása miatt. A nemzeti könyvtár az 1997. évi CXL. törvénynek (Kulttv.) a 2015. évben módosított 59. §-án alapuló 195/2019 (VIII.1.) Kormányrendelet betartásához ajánlott segítséget és útmutatást a kiadóknak 2019. december 5-ére szervezett tájékoztatóján. A HVG cikk alábbi bekezdései önmagukban sem felelnek meg a valóságnak:

1. „...a Demeter Szilárd miniszteri biztos által felügyelt Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) már egy ideje készül az új szerepére, sőt annál jóval többre: a könyvkiadás teljes ellenőrzésére”
Az OSZK sohasem ellenőrizte, és a 2020. január 1-én hatályba lépő törvény szerint sem fogja ellenőrizni a magyar könyvkiadók tevékenységét minőségi és tartalmi szempontból. A miniszteri biztos feladatait a 2018. évi CXXV. törvény 22. §-a alapján kiadott 28/2019. (VIII.30.) EMMI utasítás szabályozza, abban nem szerepel az OSZK napi működésének felügyelete. Megbízatása 2019. december 31-ig szól, feladatai kizárólag szervezeten kívüli támogatási, átvilágítási és koordinációs jellegűek, szerepe nem érinti sem az OSZK munkaszervezetét, sem szakmai működését.
2. „Ez olvasható ki a nemzeti könyvtárnak a hvg.hu birtokába került, a „kiadványok kötelespéldányainak szolgáltatásáról” szóló útmutatójából.”
A kiadványok kötelespéldányainak szolgáltatásáról, megőrzéséről és használatáról szóló

2020. január 1-én hatályba lépő 195/2019 (VIII.1.) Kormányrendelet értelmezéséhez az OSZK az EMMI kérésére segítő szándékú részletes szakmai útmutatót készített a magyar könyv- és lapkiadók képviselői számára. Az útmutatót nem juttattuk el a sajtó képviselőinek. A cikk és Gál Katalin is pontatlanul és félrevezetően utal a kormányrendeletben és az OSZK útmutatóban foglaltakra.

3. „A MKKE elsősorban azt sérelmezi, hogy túl sok adatot kérnek tőlük, olyanokat is, amik üzleti titkot képeznek, vagy törvény tiltja kiadásukat, viszont az OSZK-nak egyáltalán nem segíti a munkáját. Meg kell adniuk például a kiadványaik jogtulajdonosainak nevét, címét, elérhetőségét, továbbá a felhasználói szerződés lejártának dátumát is. Gál Katalin szerint ez ütközik az adatkezelési törvénnyel (GDPR), de számos szerződés – különösen a külföldi szerzők esetében – kifejezetten tiltja, hogy a személyes adatokat továbbadják harmadik félnek.”

A Kormányrendelet előkészítése több évet vett igénybe. Ennek során az Emberi Erőforrások Minisztériuma 35 kormányzati és szakmai szervezet véleményét kérte ki több alkalommal 2017-ben és 2018-ban, köztük az MKKE-ét is. Egyetlen megkérdezett szakmai szervezet sem fejezte ki egyet nem értését, tiltakozását, illetve egyetlen szervezet sem jelezte, hogy a rendelet nem vette volna figyelembe észrevételeit.

A rendeletet véleményezte többek között: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, Országos Bírósági Hivatal, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete, Informatikai és Könyvtári Szövetség, Könyvtár- és Információtudományi Társaság stb. Sem szakmai probléma, sem a GDPR rendelkezésekkel való ütközés nem merült fel a NAIH részéről sem.

Az előkészítő egyeztetések során a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete nem tett észrevételt a rendelet tervezett szövegéhez.

Kérdésem esetekben (pl. egyes példányok olvasók felé való szolgáltathatóságának biztosítá-

sakor) az OSZK-nak közvetlenül el kell érnie a szerzői jog tulajdonosát, amely számos esetben nem a kiadót jelenti. A nemzeti könyvtár csak így tudja garantálni a jelenleg érvényes törvények és rendeletek betartását. Az OSZK ugyanis minden szerzőijog-tulajdonossal felhasználási szerződést köt, ha az elektronikus kiadványt az interneten, nyilvánosan szolgáltatni szeretné vagy szolgáltatásra felajánlják neki.

4. *Az OSZK-t arról is tájékoztatniuk kell a kiadóknak, hogy az egyes könyveket hány példányban adják ki, sőt jövő évi terveiket is meg kell osztaniuk a Nemzeti Könyvtárral. Gál Katalin szerint ezek üzleti titkot képeznek, és az OSZK egyelőre nem tud garanciát vállalni arra, hogy nem kerülnek illetéktelen kezekbe ezek az adatok.*

Semmilyen üzleti titok nem sérül a nemzeti könyvtár archiválási és megőrzési feladataink ellátásában. Az OSZK csak olyan adatot kér a kiadóktól az évente egyszer elkészítendő kiadói jelentés keretében, amelyet a kormányrendelet tartalmaz. A kiadóknak a jövő évi terveiket nem kell megosztaniuk a nemzeti könyvtárral. A kiadói jelentést az előző évben kiadott kiadványokról kell összeállítaniuk, valamint azokról a kiadványokról kell jelentést küldeniük, amelyekhez már ISBN-számot igényeltek, de mégsem jelentek meg.

A kiadási példányszámokról való adatszolgáltatás az eddig hatályban lévő 60/1998-as kormányrendelet alapján eddig is kötelező volt. A kiadói adatszolgáltatást az új kormányrendelet egyszerűsítette. A korábbi havi gyakoriságú helyett évi egy kiadói jelentés küldése azokat a kiadókat érinti, amelyek saját ISBN számtartománnyal rendelkeznek.

5. *„Így azt is sérelmezik, hogy a nemzeti könyvtár a könyvek nyomdai pdf-ét is kéri.”*

A nyomdai pdf fájlok beszolgáltatását nem az OSZK kéri, arról már 2015-ben rendelkezett a Kulturális Törvény módosított 59. §-a. (2015. évi CCVII törvény, kihirdetve 2015. december 12.)

A könyv- és lapkiadás 21. századi technológiai követelik meg, hogy az Országos Széchényi Könyvtár az elektronikus kötelempéldányokat is

megőrizze. Ez azt is lehetővé teszi, hogy a beszolgáltatott könyveket kímélve ne kelljen azokat külön digitalizálni a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia keretében.

A kormányrendelet lehetővé teszi, és az OSZK erre külön megoldási ajánlatot is tett, hogy a kiadók kérhessék a nyomdai pdf formátumú kiadványok hozzáféréseinek korlátozását az OSZK olvasói felé.

6. *„Ha illetéktelen kezekbe kerül, esetleg valaki feltöri az OSZK szerverét, a kiadókat hatalmas kár érné, mert ezeket azonnal fel lehet tenni az internetre, vagy kalózkidadásokat lehet készíteni belőlük”*

Erre a kérdésre az OSZK képviselői válaszoltak a cikkben is említett december 5-ei tájékoztatón. Ha a szerzői jog tulajdonosai (legyen az kiadó vagy más jogi/természetes személy) – igény felmerülése esetén – hozzájárulnak a nyomdai pdf-ek OSZK felületein való megjelenítéséhez, akkor az OSZK minden egyes kiadvánnyal kapcsolatban felhasználási szerződést köt a jogtulajdonossal. Felhasználási szerződés hiányában, a szerzői jogi törvény rendelkezése értelmében az OSZK helyben, dedikált gépen szolgáltatja a beadott elektronikus dokumentumot az olvasók számára. Ez azt is jelenti, hogy csak a képernyőn lehet megjeleníteni a dokumentumot, nem lehetséges sem lemásolni, sem lementeni. Ugyanezeket a feltételeket kell biztosítani azoknak a könyvtáraknak is, amelyek zárt hálózaton férhetnek hozzá az OSZK-ban tárolt elektronikus dokumentumhoz. Erre vonatkozóan az infobiztonsági törvény alapján a szervereket üzemeltető KIFÜ-nek és az OSZK-nak a legmagasabb, 5-ös biztonsági fokozatot kell biztosítani. Továbbá az OSZK-ba került elektronikus dokumentum különleges eljárással (ú.n. Loca Credibilia) hitelesítve is lesz, így mindig követhetővé válik az útja.

Forrás: <http://www.oszk.hu/hirek/konyvtar-kozlemenye-hvg-cikkere?fbclid=IwAR0jal09oLWaKbo0ajnzAshTltcSZyWPpRBRcCafIqUQgRyivfdGGAHzyM>

Válogatta: Fonyó Istvánné